

767  
ר.ט.

ג ד ר ס ד ק ר ל מט' 45/א

מישיבת ועדת החוקה, חוק המשפט  
שהתקיימה ביום ד', י"ח בתמוז תשס"ז-27.6.56 בשעה 09.00.

- השתתפו: ג. ניר - היו"ר  
 ע. איכילוב  
 ס. אובא  
 ס. בנין  
 ש. הלל  
 י. הרדי  
 ז. ורהפטיג  
 י. ישעיהו  
 ט. כמיס  
 ב. לוקר  
 י. ש. רוזנברג

מוזמנים: א. ידין - המסנה ליועץ המשפטי  
 ס. אלון - סגן היועץ המשפטי  
 ה' רוזנטאל - משרד המשפטים

סדר-היום: חוק לתיקון פקודת הנזיקים האזרחיים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ג. ניר:

הייתי מבקש מן היו"ר לנקוט יזמה בנוגע  
 להחלטה שעל ועדת הכנסת להקים ועדת משנה  
 מסודרת אתנו, אשר טרם בוצעה.

י. ש. רוזנברג:

חוק לתיקון פקודת הנזיקים האזרחיים.

סעיף 3 (סעיף 168).

ס. אלון:  
 הנוסח הטוצע על-ידינו לסעיף זה הוא כזה:  
 "בחישוב תקופת ההתייבנות לא תבוא במנין כל  
 תקופה שבה נמצא אחד מבעלי הדין בשטח הנתון לריבונותה, או התפוס בידיה,  
 של מדינה הנמצאת במצב שלחמה עם מדינת ישראל, או שבגלל יחסיה עם מדינת  
 ישראל לא יכול היה בעל הדין, לדעת בית המשפט, להתייבב לבירור משפטי".  
 אמנם אפשר היה לוותר על המלים "בשטח הנתון לריבונותה, או התפוס בידיה  
 של מדינה הנמצאת במצב שלחמה עם מדינת ישראל", אבל חושבני שאז לא נביע  
 במידה מספקת את המגמה, והכוונה היא לסיבות טעין-טלחמיות.

לאותו סעיף יהיה, בהתאם להחלטת הוועדה,  
 סעיף-קטן (ב): "משחל בעל הדין מהיות במצב כאמור בסעיף-קטן (א), לא  
 תסתיים תקופת ההתייבנות לפני עבור ששה חדשים מן היום שבו חדל כאמור".

אני כשלעצמי הייתי מבקש לעודד עוד פעם את  
 השאלה של סעיף-קטן (ב), האם באמת הוא נחוץ. אם אנחנו קובעים בסעיף קטן  
 (א) שכל תקופה אשר בה היה בעל דין בארץ כזאת לא תבוא בחשבון, הרי סעיף  
 קטן (ב) יכול לבוא בחשבון שבמקרה שמישהו נמצא בארץ 3 שנים ו-11  
 חדשים ולא הגיש תביעה. ודגש בחודש האחרון היה במצב שלא יכול היה להגיש

27.6.56

חוק לתיקון פקודת הנזיקים האזרחיים

ס. אלון:

אני רוצה לעורר בעיה נוספת. אנחנו מחקנו בסעיף זה את הקשר בין היורל עילת התביעה ובין המצאותו של אחד מבעלי הדין במדינת אויב. בסעיף 68. השארנו את המליט "היה התובע ביום שבו נולדה עילת התביעה קטין או חולה נפש". הצענו זאת מפני שכך זה חוק הקיים וכך זה גם באנגליה. אבל יש גם שיקול של אחידות בענין זה. אמנם עלי לאמר כי שינוי כזה עלול להביא לתסבובת, ביחוד לגבי חולי נפש.

י. הררי:

עלינו להחליט אם אנחנו רוצים לכלול בסעיף הזה את כל מי שנמנע מטנו להגיש משפט עקב היותו בחו"ל, או שאנחנו מתכוונים רק למי שנמצא בארץ אויב. אם הכוונה לארץ אויב, לא תיתכן הגדרה אחרת מזו שיטנה בפקודת הסחר עם האויב.

אשר לסעיף-קטן (ב), אני בעד אחידות, ואני בעד הקטנת הזמן. אינני מקבל את הגישה שצריך להגן רק על התובע, ואתמון ככל הגבלת זמן בענין זה.

י.ש. רוזנברג:

אני מציע למחוק את המליט "לדעת בית-המשפט" הן אינן דרושות.

אשר לאחידות בין הסעיף הזה והסעיף הדין בחולי רוח, הרי לחולה רוח שכתוך תקופת ההתישנות הפך לחולה-רוח, יש תרופה: מישהו יכול לסעון בשמו. בשעה שאדם הנמצא בחו"ל בתנאים כאלה, אינו יכול לעשות דבר.

אני מציע להוסיף אחרי סעיף-קטן (א) סעיף קטן זה: "נמצא אחד מבעלי הדין ביום שבו נולדה עילת התביעה מחוץ לשטח שלטונה של מדינת ישראל ונבצר ממנו מפאת היותו כאמור מחוץ לשטח שלטונה להתחיל ולתכונן להליכים משפטיים, תתחיל התקופה הזאת - - וכו'".

ס. בגין:

אני חושב שאי-אפשר לקבל את הצעת חבר הכנסת רוזנברג. היא רחבה מאוד, ואין לדבר טוהר. לדעתי, ההצעה שהובאה לפנינו היא טובה, אלא שאני מסכים שהמליט "לדעת בית-המשפט" אינן הכרחיות.

י. הררי:

אני מציע למחוק את המליט: "בשטח הגנתון לריבונותה או התפוס בידיה של מדינה הנמצאת במצב מלחמה עם מדינת ישראל". ואני חושב שיש להסיר את המליט "לדעת בית-המשפט".

היו"ר נ. ניר:

הצעת הנוסח של סעיף-קטן (א) אינה כוללת את כל האפשרויות שאנחנו רוצים לכלול, אם כי בליט ברירה אקבל אותה. היא אינה כוללת את האפשרות, שבגלל מלחמה בין אנגליה וברית המועצות, למשל, אדם הנמצא בנורווגיה לא יוכל להגיש את המשפט, אם כי היחסים שלנו עם נורווגיה יכולים להיות בסדר.

אשר להערה בענין חולי-הרוח, אני מעדיף להימנע מתסבובת, למרות שאחידות זה דבר חשוב.

ס. אלון:

אשמח מאוד אם הוועדה לא תכניס את השינוי שהוכנס בסעיף זה לסעיף 68, בנוגע לחולי-רוח, אם כי חשבתי לנכון להפנות את תשומת לב הוועדה לכך.

אשר להצעתו של חבר הכנסת הררי למחוק את המליט: "בשטח הגנתון לריבונותה - - וכו'", הכנסנו זאת כדי להבליט את המגמה, שהמצאות בחו"ל אינה הסיבה, אלא אם אותה מדינת חוץ נמצאת במצב מלחמה או במצב דומה ביחס למדינת ישראל. על ידי כך אנחנו נותנים את הדקע לחלק השני של ההגדרה.

ז. הררי:

המלים "להתיצב לכירור משפטי" פירושו שהצד עצמו צריך להופיע. אולי מוסב לאמר: "לחדת

צד בכירור משפטי".

ס. בנין:

אני מציע לכתוב במקום "בגלל יחסיה עם מדינת ישראל" - "טחמת היחסים הסוררים בינה

לבין מדינת ישראל".

א. ידין:

אז מוסב להשתמש בטלה "תנאים".

ס. בנין:

אני מציע להשתמש בשתי המלים.

הוחלט: 1. לקבל את ההצעה שלא להכניס בסעיף 168, כאשר לקסיין וחולה רוח, את התיקון שנתקבל בסעיף זה, ולא למחוק את המלים "ביום שנולדה עילת התביעה" גם בסעיף 168.

2. לקבל את ההצעה להכניס את ההגדרה הבאה במקום "ארץ אויב!" "טח הנתון לריכוזותה או התפוס בידיה של מדינה הנמצאת במצב מלחמה עם מדינת ישראל, או שמחמת התנאים והיחסים ששררו בינו לבין מדינת ישראל - - -".

3. לדחות את ההצעה למחוק את המלים "לדעת בית המשפט".

4. לדחות את הצעת י.ש. רוזנברג להוסיף אחרי סעיף-קטן (א) את הסעיף הבא:  
"נמצא אחד מבעלי הדין ביום שבו נולדה עילת תביעה מחוץ לשטח שלטונה של מדינת ישראל ונבצר ממנו מפאת היותו כאסור מחוץ לשטח שלטונה להתחיל ולהתכוון להליכים משפטיים, תתחיל התקופה הזאת - - -".

הסתייגות לי.ש. רוזנברג.

5. לקבל את ההצעה למחוק את סעיף-קטן (ב) שבנוסח אשר הובא על-ידי משרד המשפטים.

הסתייגות לי.ש. רוזנברג.

סעיף 4.

א. ידין:

הוועדה פחות או יותר סיכמה, ואנחנו תומכים בכך, שייאמר בסעיף זה שהוא יחול רק על תביעות בזיקין ולא על תביעות לפי עילות אחרות.

מה שלא הוחלט על ידי הוועדה הוא אילו הוראות כנוגדות לכך יש לבטל במסגרת של תביעות בזיקין. גם בענין זה לא היה ספק בנוגע לשני החוקים הראשונים הנזכרים בסעיף זה, חוק בנק הדואר ופקודת מסילות הברזל, ששניהם דומים במובן זה שאלה הם מוסדות מסלתיים אשר לגביהם נקבע משהו אחר מאשר לגבי מוסדות מסלתיים אחרים, ויש מקום לאחד את הדין בענין זה, על כל פנים באשר לבזיקין. מה שאין כן לגבי שני החוקים העותומניים, ולא כל שכן - לגבי חוקים אחרים שחשבו לכלול אותם בסעיף זה על-ידי הוראה כללית, מבלי לפרטם. בשני החוקים העותומניים הענין לדעתנו רחב ככדי שיוכל למצוא את פתרונו בצורה כל כך

א. ידין:

פשטנית כאן. שני חוקים אלה דנים בתביעות נזיקין ותביעות חוזיות במעורבות  
מכלי להבדיל ביניהן באופן בהיר. שני הדברים האלה קשורים גם בהסכמים  
בינלאומיים, אשר מקצתם חלים על הובלה. ואם נכניס אגב חוק זה טעמו אחר,  
הדבר עלול לצביא לתפוצה. הוא הדין לגבי ההצעה להפלייל זאת באופן שתום על  
חוקים אחרים שאין אנחנו יכולים לדעת מה הם.

מתוך כך אנחנו חוזרים להצעה המצומצמת: להגביל  
את הדבר לתביעות נזיקין, ורק לגבי חוק בנק הדואר ופקודת סטילות הברזל.

אשר להצעתו של חבר הכנסת הררי לתקן כל חוק  
על-ידי תיקון נפרד, יתכן שזה היה רצוי, אבל לא בתקופת המנדט ולא בתקופת  
המנדט לא היה אפשרי לעשות זאת. בחוקים שונים, למשל בחוק הגנת הדייר,  
ישנם פרקים שלמים המסנים חוקים אחרים, מפני שאי-אפשר היה להקדיש חוק  
נפרד לכל ענין הנזכר שם.

י. הררי:

ההצעה הזאת פירושה לגבי הרכבות, שאם התביעה  
תהיה בוכעת מחוזה, ההתייחסות תהיה כשהחוקים,  
ואם היא תביעת נזיקין - ההתייחסות תהיה ארבע שנים. זה איננו נראה לי.

ז. ורהפטיג:

תקופת ההתייחסות בחוקים אלה כל כך קצרה, שאיננו  
יודע מדוע לא להאריך אותה, ואיננו יודע מדוע  
לא להחיל זאת גם על שני החוקים האחרונים.

ט. אלון:

חוק הסחר הימי העותומני חל בעיקרו על הובלה  
פנימית, אבל יש דעות שהוא חל גם בשטח מסויים  
על הובלה הבינלאומית. ויש אצלנו חוקים שמקורם באסנות ביינלאומיות.  
אם נאמר כי בחוק הסחר הימי העותומני תקופת ההתייחסות תהיה ארבע שנים,  
יכול להיווצר מצב שאותה תביעה, או כשינוי מה, תהיה כלולה תחת פקודת  
ההובלה הימית וגם במסגרת האסנה הבינלאומית, ובמקום אחד תהיה תקופת  
ההתייחסות חצי שנה, ובמקום שני - ארבע שנים.

אתמול שוחחתי על ענין זה עם היועץ המשפטי  
של משרד התחבורה, והוא מבקש מאוד שלא לנגוע כרגע בשטח זה. הוא סבר לי  
כי ישנה וועדה בחיפא בראשותו של השופט שי, המטפלת בבעיות אלה  
ודואגת לתאם את הדברים. זוהי גם הסיבה לכך שאנחנו חוזרים בו ואנחנו  
מעדיפים עכשיו שלא לתקן את הדבר הזה. גם לאחר שההצעה פורסמה ברבים,  
פנו אלינו גורמים שונים וביקשו שלא נגע בדבר הזה. ואחרי שיקולים רבים  
נדמה לי שמוטב להיות זהיר בענין זה.

י. ש. דוונברג:

אם לא תתקבל הצעת חבר הכנסת ורהפטיג, שההוראה  
הזאת תהיה כללית, אני מציע למעט רק את החוק  
הימי, אבל לא את החוק המסחרי העותומני.

י. הררי:

אני מציע ביחס לחוק בנק הדואר ולפקודת סטילות  
הברזל, להשאיר את הנוסח המופיע בהצעת החוק.

הוחלט:

1. לדחות את הצעת חבר הכנסת הררי האומרת  
להשאיר את הנוסח שבהצעת החוק לגבי חוק  
בנק הדואר ופקודת סטילות הברזל.

הסתייגות לי. הררי.

- 2. לקבל את ההצעה לנסח את הסעיף לגבי חוק בנק הדואר ופקודת מסילות הברזל כך: "סעיפים 68א-ד. יחולו על תביעה לפי פקודה זו על אף האסור בסעיף 11 לחוק בנק הדואר ובסעיף 12 לפקודת מסילות הברזל".
- 3. לדחות את ההצעה להכליל בנוסח הנ"ל גם את החוק המסחרי העותומני.  
הסתייגות לי.ש. רוזנברג.
- 4. לקבל את ההצעה לטחוק את החלק השני של הסעיף, הנוגע לשני החוקים העותומניים, ושלם להזכיר זאת כלל.

לאחר התיקון שנתקבל, תהיה ההוראה הזאת לא סעיף 4 של התיקון לחוק אלא סעיף 68ה. של

א. ידיו:

פקודת הבזיקים האזרחיים.

סעיף 5.

ב. אזניה:  
אני מציע במקום כל הסעיף את הנוסח הבא:  
"תביעה על בזיקין אזרחיים שעילתה נולדה ערב תחילתו של חוק זה והתקופה להגשתה לא התישנה לפיו, יחול עליה חוק זה בין אם הוגשה תביעה לפני כן ובין אם לאו".

ג. הרדיו:  
אנשים מבטחים את עצמם נגד בזיקים. מה יהיה גורל האנשים שהיו זהירים, וביטחו את עצמם בפני מקרים כאלה, ועכשיו בא הסעיף הזה ומחייב תביעות אשר כבר לא היו קיימות, ושלכן גם הביטוח כבר לא חל עליהן?

ד. אלון:  
אני רוצה להביא לתשומת לב של הוועדה כי נתקבל העתק מכתב שנשלח על-ידי חברות הביטוח לסזכיר הכנסת, ובו הן מבקשות לטחוק את סעיפים-קטנים (א), (ג) ו(ד), ואינן מתנגדות לסעיף-קטן (ב) של החוק. טענתן של חברות הביטוח שאם תקופת ההתיישנות היא שנתיים, כעבור שנתיים חברת הביטוח סוגרת את התיק. והם טוענים שזה עלול לסכך לא רק את חברות הביטוח אלא גם צד שלישי.  
באנגליה ישנה בענין זה דק ההוראה הכלולה בסעיף-קטן (ב). אנחנו היינו בענין זה הרבה יותר ליבראליים.  
עלינו להבחין בין סעיף-קטן (א) ו(ג). סעיף-קטן (א) אינו כל כך קשה מבחינה זו, כי הוא נוגע רק לעניינים התלויים ועומדים, וכמה יש כאלה? לנו ידוע על מקרה אחד.

אשר לסעיף-קטן (ג), שהוא יותר חמור, אני רוצה להפנות את תשומת לב הוועדה לשתי סיבות מקלות: קודם כל נאמר באותו סעיף שביט-המספט רשאי, כלומר, בית-המספט יחליט על כך בכל מקרה; שנית, אצלנו ההתיישנות היא ענין פרוצדוראלי שהור, ולא סטריאלי. באנגליה אמנם ברוב המקרים ההתיישנות היא פרוצדורלית, אבל יש גם מקרים של גזילת מטללים וקרענות, אשר לגביהם ההתיישנות היא סטריאלית, והיא מפיקה את הבעלות. אולי מתוך כך אפשר גם להבין מדוע באנגליה חלה הוראת המעבר רק בטקרה שתקופת ההתיישנות עוד לא נגמרה. כי כאשר התקופה נגמרה, הוראה כזאת פירושה להחיות זכות אשר כבר נפטרה.

ז. ורהפטינג:

אני מציע במקום כל הסעיף את הסעיף הבא: "נולדה עילת תביעה לפני יום 'תחילת תקפו של חוק זה, והתקופה להגשת התביעה סרם חלפה, לו היה חוק זה בתוקף ביום שנולדה עילת התביעה, תחול על התביעה תקופת ההתישנות לפי חוק זה".

מאחר שההתישנות אצלנו היא רק פרוצדוראלית, אינני רואה כל טעם להבחין בין המקרים האלה. בסעיף-קטן (ג) אוסרים רשאי בית המספט, ואני רוצה שזה יהיה כלל.

אינני יודע מדוע מכניסים לכאן את חברות הביטוח. לחברות הביטוח יש קלקולציה, ואם התובע לא הגיש את התביעה עד תום תקופת ההתישנות, האם חברות הביטוח הפסידו סכך?

ב. אזניה:

אני בעד סעיף-קטן (א) המאפשר לאדם שהגיש תביעה, למרות שחלפה תקופת ההתישנות לפי החוק הקודם, לברר את המספט. לעומת זאת אני מציע למחוק את סעיפים-קטנים (ג) ו(ד).

ז. ורהפטינג:

מה ההגיון בזה? אם היה עו"ד שסיכן את עצמו והגיש תביעה, מגיע לו פרס?

ב. אזניה:

הצעותיו של חבר הכנסת ורהפטינג נובעות מן ההנחה, שבכלל צריך היה לבטל את כל הענין של ההתישנות. אולם בויכוח זה יש שיקול אחד יסודי: סדר ויציבות של יחסים בין אנשים. אם חלפו שנתיים ולפי החוק הקיים כיום אין אפשרות להגיש תביעה, אי-אפשר להחיות את האפשרות הזאת על-ידי החוק הזה. אבל אם סרם חלפו השנתיים, ועוד אפשר להגיש תביעה, כי אז אפשר להגיש לא רק לאחר שנתיים אלא עד ארבע שנים.

הענין של חברות הביטוח מענין אותי רק מבחינה אחת: שמא בין חברת ביטוח לבין אדם שמבטח את עצמו יש חוזה כזה שלפיו ערבה החברה עבור כל בזק שייגרם תוך תקופת ההתישנות.

י. רוזנברג:

בשום פוליטה לא כתוב דבר כזה.

ב. אזניה:

אין אנחנו צריכים לראות לנגד עינינו תמיד תובע חלש ונתבע תקיף. עברתי בזמן אחרון על פסקי-דין, וראיתי את תמונת הנתבע החלש. אין אנחנו צריכים להפקידו. בשבילו זה אסון לפעמים בדיוק כמו בשביל התובע. ואי-אפשר להחיות תביעה נגדו, אשר כבר אינה קיימת.

ס. אונא:

הייתי רוצה לדעת אם יש תוקף לטענתו של חבר הכנסת אזניה, אם ישנן פוליסות כאלה.

גם לי נראה כי נקודת המוצא צריכה להיות שהחוק הזה הוא חוק פרוצדוראלי. לי נראה לי שיש להחיל את החוק הפרוצדוראלי על עובדות קודמות. אני הייתי מרחיק לכת וגם בסעיף-קטן (א) הייתי אוסר כי בית-המספט רשאי להיזקק לטענת ההתישנות.

י. הררי:

עלינו לסקול בין עוול לעוול, למי ייגרם עוול יותר גדול. תמיד רואים את מצבה של האלטנה, אבל אין לשכוח כי גם לנתבע יש אשה וילדים, והוא עשה משהו שלא התכוון לעשותו. לתובע היו שנתיים שלמות להגשת התביעה, ואם לא עשה זאת, מדוע צריך להאריך את הזמן?

אנשים הצפויים לדבדים כאלה נוהגים להבטיח את עצמם. אדם מבטח את עצמו לנה, בפני תביעות שעלולות לבוא באותה שנה. וזאת מתוך הבחנה שיש יציבות במדינה, ושם התביעה לא הוגשה בזמן, אי-אפשר יהיה להגיש. אי-אפשר לדאוג רק לתובע, שהתדל ולא הגיש את התביעה בזמן.

י. הררי:  
לדעתו, אין גם כל הצדקה והגיון לאפשר להגיש את התביעה לטי שהגיש אותה לאחר הזמן, והיא תלויה ועומדת.  
אני מציע למחוק את כל הסעיף.

י. ש. רוזנברג:  
אינני מכיר פוליסות מסוג זה שהכר הכנסת הררי מדבר עליהן. אין מבטחים נגד תביעות שתובשנה במסך השכה אלא נגד מקרים שיקרו באותה שנה, בין שהתביעה תוגש מיד ובין שתוגש לאחר תקופה מסויימת. ואז על-ידי הארכת תקופת ההתייטנות אין נגרם עוול לא לנתבע ולא לחברות הביטוח.

אינני מסכים להוסיף את המלים "רשאי בית-המשפט", מפני שאז גודלו של כל מקרה יהיה תלוי בכסודו של עו"ד.

אני רוצה לשאול את היועץ המשפטי מהו המצב של תביעה שהובשה לאחר שנבמרה תקפת ההתייטנות, ובית-המשפט דחה אותה בגלל סענת ההתייטנות. האם מעיפים-קטנים (א) ו-(ג) מתקנים זאת?

היו"ר בניר:  
הסענה שהובאה על-ידי חברות הביטוח אינה קטורה בצורה של הפוליסה.

טענו כאן שהתייטנות היא דבר פרוצדוראלי. בנוסח החוק לא נאמר כי הנתבע יוכל לסעון להתייטנות, אלא לא תוגש תביעה, כלומר, הזכות פקעה. זוהי הוראה סטריאלית. אין הדבר תלוי בטענתו של הצד השני שעברה תקופת ההתייטנות. ואם זוהי הוראה סטריאלית, הרי אם הזכות פוקעת, אי-אפשר להחיותה. מסום כך אני מסכים להצעת חבר הכנסת אזניה, וכן להצעת חבר הכנסת אונא להוסיף את המלים "רשאי בית המשפט" בסעיף-קטן (א).

ס. אלון:  
לסעיף-קטן (ד): בחוק הזה ישנן גם הוראות מחמירות, למשל, בענין של קטין. לגבי קטין קבענו שאם יש לו אפוטרופוס, תקופת ההתייטנות תהיה ארבע שנים, ולא עד שהוא יהיה בגיר. אם לא נוסיף את הוראת סעיף-קטן (ד), הרי שלגבי קטין, אם תקופת ההתייטנות שלפי החוק הקיים עדין לא חלפה, יהיו לו סענה רק ארבע שנים, ואז זוהי החמרה, כוונת החוק היתה להקל ולא להחמיר. לכן בחוץ סעיף-קטן (ד).

הישיבה ננעלה בטעה 11.00.